

YOYAV

Dergisi

YIL: 26 SAYI: 290 MART 2017

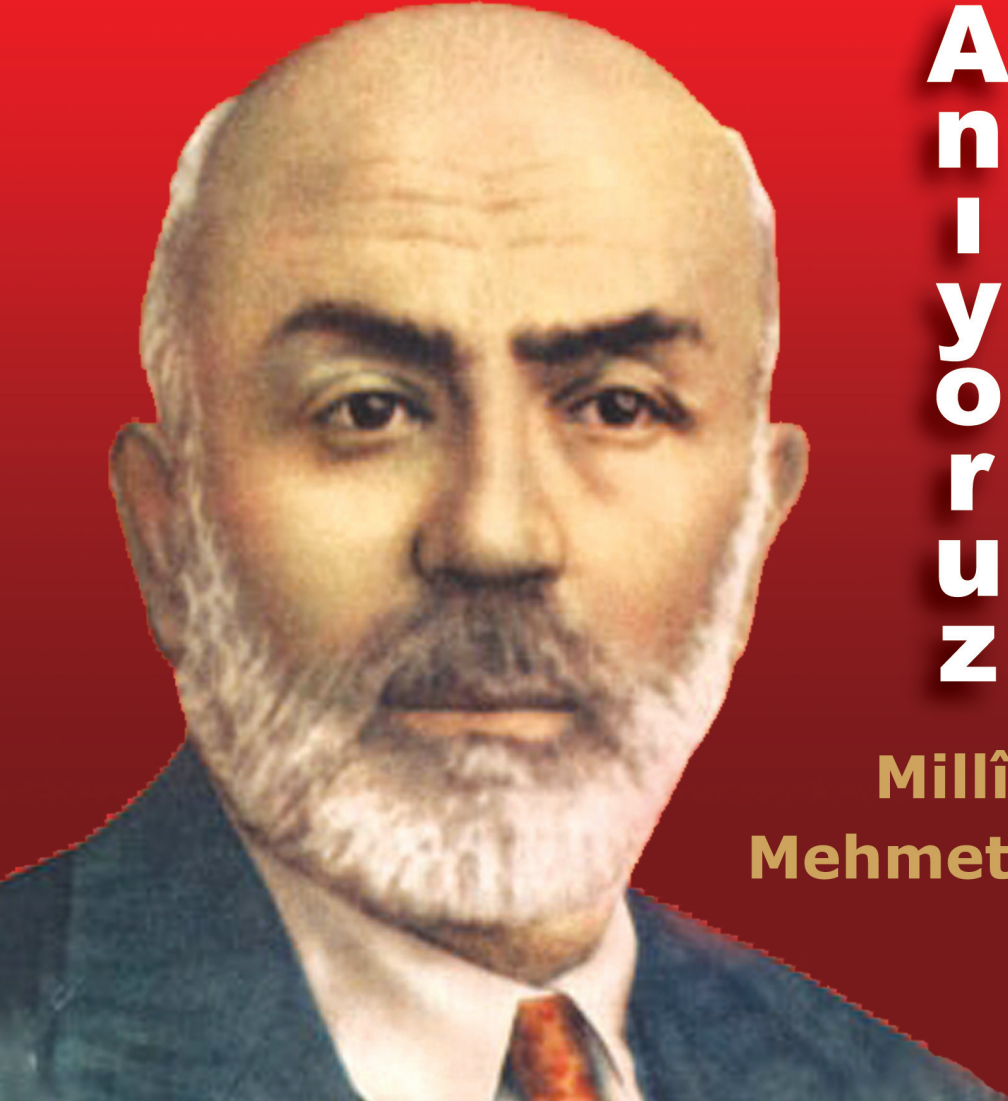
Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır parlayacak!
O benimdir, o benim milletimindir ancak!

A
n
ı
y
o
r
u
z

A
r
ı
y
o
r
u
z

Millî Şairimiz
Mehmet Âkif Ersoy'u

YOYAV Adına Sahibi
Dr. İbrahim ATEŞ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mehmet NARİNCE

Yayın Kurulu:

Dr. İbrahim ATEŞ
Ökkaş DAĞLIOĞLU
Mehmet NARİNCE
N. Yücel MUTLU

Yayın İdare Merkezi
Libya Caddesi 32/7-8 Ahmetler / ANKARA
Tel: 434 51 83 - Faks: 433 12 98
web: yoyav.org.tr
e-mail: eyoyav@myynet.com

Yayın Türü:
Yöresel Süreli Yayın
Ayda bir yayınlanır.

Grafik Tasarım
Mehmet Narince

Baskı:
Önder Matbaacılık Ltd. Şti.
İzmir Cad. 34/2-3 Kızılay-ANKARA
Tel: 418 23 54

Basım Tarihi: 25.02.2017
ISSN: 1307-1572

Dergide yayımlanan yazı ve resimler kaynak gösterilerek
iktibas edilebilir. Görüşler yazarlarına aittir.

1 Biz Âkif'i Seviyoruz
Dr. İbrahim ATEŞ

2 Âkif'i Anmalı, Anlamalı ve
Anlatmalıyız

6 Mehmet Âkif Ersoy ve
Âsım'ın Nesli
Nurettin KONAKLI

9 Âkif ve Biz
Mehmet ÖZCAN

11 Âkif'in
Çanakkale Şehitlerine Şiiri
Abdullah SATOĞLU

13 Âkif, Örnek Alınacak
Bir Şahsiyettir
Ahmet TEMİZKÖK

14 Mehmet Âkif'in
Hayatından Kesitler
N. Yücel MUTLU

16 Yeni Yılda Yola Devam

Biz Âkif'i Seviyoruz

Dr. İbrahim ATEŞ
YOYAV Genel Başkanı

Biz, bilginlerimizle din ve devlet büyüklerimizi baş tacı eden vefâkâr bir milletiz. Düşüncelerini değerlendirmeyi, davranışlarını örnek almayı, yaşantılarını yansıtmayı ve uyarılarına uymayı görev biliriz. Ülke ve insanımıza ilmî, fikrî, idarî ve benzeri yönlerden hayırlı hizmetlerde bulunup, ebediyete intikal eden büyüklerimizi doğum veya ölüm yıldönümleri dolayısıyla minnet ve mağfiretle anarak ruhlarına rahmet dilemeyi yerine getirilmesi gereken İslamî bir vecibe ve insanî bir vazîfe kabul ederiz.

Milletçe medyûn-u şükran olduğumuz millî şairimiz merhum Mehmet Âkif Ersoy da, devamlı dua edip, minnet ve şükranla andığımız değerli bir büyüğümüzdür.

Geçen yıllarda gerçekleştirdiğimiz anma toplantılarında O'na ithâfen okuduğumuz hatm-i şerîflerin sevabını ruhuna armağan ederek rahmet ve mağfiret niyazında bulunmanın yanında, yaptığı çalışmalarla dile getirdiği düşünceleri anlatıp aktarma cihetine gittik. Yapılan çalışmaları dergilerimiz ve kitaplarımızda yayınlamak okuyucularımızı aydınlatmanın gayreti içinde olduk.

Vefatının 80. yıldönümü dolayısıyla 27 Aralık 2016 tarihinde tertiplediğimiz anma toplantısında da değerli düşünceler dile getirildi. Önceki yıllarda gerçekleştirdiğimiz toplantılarda olduğu gibi, bu toplantıda dile getirilen düşüncelerin de dikkatle okunup, dirâyette değerlendirileceğini ümit ediyoruz.

Malumunuz olduğu üzere 12 Mart, İstiklâl Marşımızın kabul edililişinin yıldönümü ve Mehmet Âkif Ersoy'u anma günüdür. Bugün vesilesiyle yapılacak etkinliklere mütevazî bir katkıda bulunmak için biz de 27 Aralık 2016 tarihinde yaptığımız anma programındaki konuşmaları, dergimizin elinizdeki Mart 2017 sayısında yayınlamayı uygun gördük.

Bilindiği üzere millî mücadelenin devam ettiği yıllarda, Milli Eğitim Bakanlığı, İstiklâl Marşı için bir yarışma açmıştı. Bu yarışmaya 724 şair katılmıştı. Gelen şiirler incelenince hiçbirinin isteğe uygun olmadığı görülmüştü. Bunun üzerine İstiklâl Marşının sözleri, para verilmemek şartıyla kabul eden Mehmet Âkif'e ismarlanmıştı. Millet Meclisi üyeleri, 12 Mart 1921'de, İstiklâl Marşını kabul etmişti. 2007'de TBMM tarafından 12 Mart, İstiklâl Marşının Kabul Edilişi ve Mehmet Âkif Ersoy'u Anma Günü olarak kabul edilmiştir.

İstiklâl Marşımız gerek nazım tekniği, gerekse muhteva bakımından herhangi bir millî marş güftesinin çok ilerisinde Türk edebiyatının en güzel lirik-hamâsî şiirlerindedir.

Milletin iradesine ve Allah'ın müminlere vaad ettiği zaferin er geç gerçekleşeceğine inanan Mehmet Âkif'in şiirindeki özelliklerden biri de millî ve ulvî değerlerle dinî motifleri dengeli bir şekilde kıtalara yerleştirmesidir. İstiklâl Marşında bayrak, hilal, yıldız, hak, hürriyet, istiklâl, yurt, millet, ırk, vatan, kahramanlık gibi millî kavramlarla iman, şehâdet, helal, cennet, Hüdâ, ezan, mâ'bed, vecd gibi dinî motifler birbiriyle uyum hâlinde zengin bir belagatle kullanılmıştır.

Âkif, İstiklâl Marşı güftesi için düzenlenen yarışmaya maddî mükâfat sebebiyle katılmamış, fakat kendisinden ısrarla istenmesi sebebiyle İstiklâl Marşını yazmıştır. İstiklâl Marşı kabul edilince alınan Meclis kararından dolayı kendisine nakdî mükâfat verilmiş, Âkif ise bu mükâfatı, fakir Müslüman kadın ve çocukları istihdâm etme amacıyla kurulan Dârül-mesâî'ye hediye etmiştir.

İşte biz Âkif'i, bu duygulara sahip yüce ruhlu bir insan olduğu için seviyoruz.

İstiklâl Marşının mısralarıyla Safahat'ındaki bütün şiirlerinde yansıyan millî ve manevî duygulardan dolayı seviyoruz.

Şiirlerinde, kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim'in birçok ayet-i kerîmesiyle, sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'in sayısız hadîs-i şerîflerini terennüm ettiği için seviyoruz.

İnsanlara din, iman, Kur'an, vatan ve bayrak sevgisini aşılama çalıştığı için seviyoruz.

Devamlı dirlik, birlik, beraberlik içinde olup, dostça dayanışma, kardeşçe kaynaşma ve hakça paylaşmaya davet ettiği için seviyoruz.

O'nu sevdiğimiz gibi, sevenlerini de seviyoruz.

Gençlerimize, O'nun Safahat'ını başucu kitaplarından biri edinip dikkatle ve dirâyette okuyarak içerdiği uyarılara uymalarını tavsiye ve telkin ediyoruz.

Başta Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere, değerli devlet büyüklerimizi örnek alıp, sözlerini Âkif'in şiirleriyle süslemelerini diliyoruz.

Millî mefâhirimizden olan Âkif'i seven, sadece biz değiliz. Milletini, memleketini, dinini, devletini, vatanını, bayrağını ve kendisine hizmet eden büyüklerini seven herkes sever.

Halkın sevdiği O hamiyetperver ve vatansenver insanı, Hakk'ın da seveceği inancıyla ruhuna Rahmân'dan rahmet diliyor, mekânının cennet ve makamının yüce olmasını niyaz ediyorum.

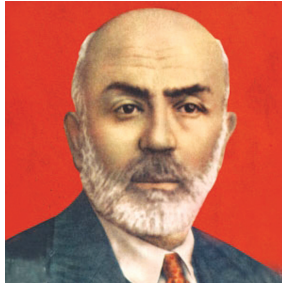
Âkif'i Anmalı, Anlamalı ve Anlatmalıyız

Hayatını Hakk'a davet ve halka hizmetle geçiren Âkif, seksen sene önce 27 Aralık 1936 tarihinde rûhunu Rahmân'a teslim ederek irtihâl-i dâr-ı bekâ eyledi. Fizikî varlığı yok oldu ama fikrî varlığı devam etti. Eserleri ellerde, şiirleri dillerde ve düşünceleri gönüllerde yaşadı. Her zaman ve her yerde hürmet, muhabbet ve şükranla anıldı. Hayırlı dualar ve fâtihalarla yâd edildi. Rûhuna rahmet dileğinde bulunuldu.

O'nun eserleriyle düşüncelerini yaşatmanın ve yaymanın gayreti içinde olan vefâkâr milletimiz, ismini çocuklarına ve mabetleriyle mekteplerine vererek, adının dillerde ve gönüllerde yaşatılmasının yanında, yavrularda ve yapılarda da yaşatılmasına özen gösterdi. Mehmet Âkif'in ismini taşıyan çok sayıda insanımızın yanında, memleketimizin birçok yerinde adına yapılan camiler, okullar, kültür merkezleri ve sosyal tesislerin olması memnuniyet verici bir gelişmedir.

Öte yandan şairler, edîbler, hatipler ve siyasîler tarafından coşkuyla okunan şiirleri haz ve huzurla dinlenerek, dinî ve millî duyguları doruk noktaya erdirmektedir. Örneğin Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın müteaddid konuşmalarında Âkif'in şiirlerine yer vermesi, dile getirdiği düşünceleri pekiştirmenin yanında, konuşmalarına ayrı bir değer katmakta ve genç kuşaklara güzel bir örnek olmaktadır.

Âkif'in, mayası iman, muhtevâsı Kur'ân olan söz konusu şiirleri, ilim-irfan yansıtmakta ve oku-

yanlarla dinleyenleri duygulandırmaktadır. Kaynağını Kur'ân'dan ve kıvamını sünnetten alan bu şiirler, okuyanı bıkmayan, dinleyeni sıkmayan, mana dolu, mesaj yüklü şiirlerdir. Öyle ya, şair şuurlu olunca, şiirleri de şuurlu olur. Her kelimesinde bir anlam ve her cümlesinde bir hikmet bulunur. Onda anlamsız ve âfâkî sözler yer almaz. Her şey köşe

taşı gibi yerli yerine oturur.

Edebiyatta üstad, düşüncede dâhî, nesirde olağanüstü ve şiirde Hassân İbni Sâbit gibi, söz ve şiirde mâhir bir insan olan merhum Mehmet Âkif Ersoy'un vefatının 80. yıldönümü dolayısıyla önemli bir adım daha atarak örnek bir toplantı tertipleyen YOYAV, "Âkif'i Anmalı, Anlamalı ve Anlatmalı" konulu güzel bir program gerçekleştirdi.

Saygı duruşu, İstiklâl Marşı ve Emekli İl Müftüsü Muslihiddin Kartal'ın Kur'ân-ı Kerîm tilâveti ile başlayan programda, değerli düşünceler dile getirildi ve duygulu dakikalar yaşandı. Merhûmun rûhuna ithâfen okunan 8 hatim, 80 Yâsîn, 800 İhlâs, 8 bin kelime-i tevhid ve 80 bin salâvât-ı şerîfenin duası yapılarak sevabı Âkif'e armağan edildi.

80 Âkif sever davetlinin katılımıyla gerçekleştirilen programda bulunanlar arasında Gaziantep Eski Senatörü Selahattin Çolakoğlu, 20. Dönem Adana Milletvekili Dr.

Muslihiddin Kartal

Program, saygı duruşu ve İstiklâl Marşı ile başladı.

İ. Ertan Yülek, VGM Vakıflar Meclisi Üyesi Ahmet Temizkök, VGM Eski Teftiş Kurulu Başkanlarından Ali Eren, Dr. Namık Aydemir, Mehmet Haltaş, VGM Mülhak ve Yeni Vakıflar Dairesi Eski Başkanlarından Mehmet Özcan, VGM Eski Baş Müfettişlerinden Beşir Yılmaz, İşletme ve İştirakler Eski Daire Başkanlarından Hasan Çetinkaya, Kültür ve Turizm Bakanlığı Müzeler ve Eski Eserler Genel Müdür Vekili Ökkeş Dağlıoğlu, MEB Müşaviri ve Müteşebbis Gelişim Vakfı Başkanı Nurettin Konaklı, Emekli İl Müftüsü Muslihiddin Kartal, Araştırmacı, Şair ve Yazar Abdullah Satoğlu, Kilis Yardımlaşma Derneği Başkanı M. Yahya Efe, Ankara Matbaacılar ve Ciltçiler Odası Eski Başkanı Ali Kılıç, YOYAV Mütevelli Üyelerinden Nurçin Sayan, Hatice Sevim Turgut ve A. Naci Öz, Onur Kurulu Üyelerinden Ahmet Tan, Ali İhsan Sağlam, Kilis Kültür Derneği yöneticilerinden Sait Ulutaş da vardı.

YOYAV Genel Başkanı Dr. İbrahim Ateş, MEB Müşaviri ve Müteşebbis Gelişim Vakfı Başkanı Nurettin Konaklı, VGM Mülhak ve Yeni Vakıflar Dairesi

Dr. İbrahim Ateş

Eski Başkanlarından Mehmet Özcan, Araştırmacı Şair ve Yazar Abdullah Satoğlu ve VGM Vakıflar Meclisi Üyesi Ahmet Temizkök birer konuşma yaptılar. İlk konuşmayı yapan YOYAV Genel Başkanı Dr. İbrahim Ateş, yaptığı mesaj yüklü konuşmasında şu cümlelere yer verdi:

“Kıymetli konuklar, değerli dostlar, vefâkâr Âkif sever kardeşlerim!

Millî mefâhirimizden olan değerli dil ve din bilgini, duyarlı düşünür ve yazar, şuurlu şair merhum Mehmet Âkif Ersoy’un ebediyete intikalinin 80. yıl-

dönümü dolayısıyla düzenlediğimiz “Âkif’i Anmalı, Anlamalı ve Anlatmalıyız” konulu böylesine manalı ve muhtevalı bir toplantıya teşrif ederek, birlikte ruhuna rahmet dilememize ve değerli düşüncelerini yineleyerek, yeni nesillere intikaline katkıda bulunmamıza vesile olan güzide heyetinizi gönülden ve samîmî duygularımızla selamlıyor, milletçe minnet-târ ve medyûn-u şükrân olduğumuz merhûmu rahmet ve mağfiret niyazıyla yâd ettiğimiz bu anlamlı anda, bizimle birlikte olma incelik ve yüceliğini gösteren siz kıymetli konuklarımıza hürmet ve muhabbetlerimizi arz ederek hoş geldiniz diyorum.

Ölümünün üzerinden seksen sene gibi uzunca bir süre geçmesine rağmen, düşüncelerinin derinliği, sözlerinin serinliği ve şiirlerinin tesiri ile hâtıralarının tazeliğinden hiçbir şey kaybetmeyen Âkif, hayatında halkla iç içe olduğu gibi, vefatından seksen sene sonra da onların gönüllerinde kurduğu tahtı korumaktadır. İstiklâl Marşını okuyan her Müslüman Türk, her defasında O’na Allah’tan rahmet dilemekte ve hürmetle yâd etmektedir.

Bugüne kadar Âkif’in benzeri binlerce şair, yazar ve düşünür geldi geçti. Bunların hiçbirinin esâmisi okunmazken, neden Âkif bu kadar kişi tarafından minnet, mağfiret ve şükranla anılıyor? Bunun sebebi, herkes tarafından bilindiği üzere hayatını Allah rızası için milletine ve memleketine adayıp bilgisi, ilgisi, fikri ve zikri ile dinî ve millî duyguları yayma ve yaşatmaya çalışmış olmasıdır. Öyle ki, O’nun Safahat’ındaki diğer şiirleri olmasaydı, sadece İstiklâl Marşı şiiri bu kadar sevgi ve saygıyı hak etmesine yeterdi. Gördüğü bu hürmet ve muhabbet, yaptıklarının karşılıklarının sadece bir kısmıdır. Ahiretteki karşılığı ise inşallah Cennet ve Cemâlullah ile rızâ-i ilâhî olur.

Programa katılanlardan bir grup.

Dolayısıyla Âkif'i anmak, O'nun için de, ananlar için de güzel bir vesîle olduğu gibi, O'nu anlamak ve anlatmak için de güzel bir vesîledir.

Âkif'i anlatmak için, O'nu anlamak lazım. Anlamak için de Safahât'ını sayfa sayfa, satır satır okumak lazım. Zîra kişiyi kimse O'nun hayatı ve eserleri ile sözleri kadar anlatamaz. Âkif'i en iyi anlatan ve düşüncelerini en güzel şekilde yansıtan da Safahât'ıdır. Dolayısıyla Safahât'ı okumak son derece önemlidir. Onun kadar önemli olan başka bir husus da, evde veya büro da bir Safahât kitabı bulundurup, fırsat buldukça açıp birkaç sayfa okumaktır.

Bir müslümanın evinde bulunması gereken kitapların başında; meallî bir Kur'ân-ı Kerîm, Sahîh-i Buhârî veya Sahîh-i Müslim gibi bir hadîs kitabı, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in hayatını anlatan bir siyer kitabı, kapsamlı bir fıkıh kitabı ve Âkif'in Safahât'ı gelir.

Safahât'ın tamamını veya büyük bir kısmını hafızasına nakşeden bazı kişilerin yanında, çok sayıda şiirini ezberleyen yüz binlerce insan, O'nun fikrini fiiline yansıtır.

Kalemi ve kelamıyla olduğu kadar duruşu ve davranışıyla da millî mücadelede, Cumhuriyetin kuruluşunda ve İstiklâl Marşı'nın ilânında dinî ve millî duyguların terennümünde önemli roller üstlenen Âkif, fikir fezamızın sönmeyen yıldızlarından. İlmî, edebî, fikrî, içtimâî ve siyasî hayatında örnek duruşlar ve davranışlar sergileyen Âkif, dindarlığı, duyarlılığı, vatanperverliği, doğruluğu, dürüstlüğü, dehası ve dirayetiyle devrinin önde gelenlerinden biridir.

Bu gerçeğin bilincinde olan Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan 17 Kasım 2016 Perşembe günü Pakistan Millet Meclisi'nde yaptığı tarihî konuşmasında: "Bizim gözümüzde Mehmet Âkif ile Muhammed İkbâl arasında fark yoktur. Her ikisi de İstiklâlimizin ve istikbâlimizin şairidir." diyerek kendi düşüncesini dile getirmenin yanında milletimizin de duygusuna tercüman olmuştur.

Âkif'i anmak önemli ama yeterli değil. O'nu anlamaya ve anlatmaya yönelmeli, yüceltmeli ve yücelmeliyiz. Şiirlerini okumalı, okutmalı, düşüncelerini dinlemeli, dinletmeli, değerlendirmeli, yaymalı ve yaşatmalıyız.

Biz, önceki yıllarda bu salonda tertiplediğimiz toplantılarda Âkif'i hep andık, anlattık, anlamaya ve anlatmaya çalıştık. Ancak ulaşmaya çalıştığımız insanların çoğuna maalesef ulaşamadık.

Bugün Âkif'in Ankara'da ve Türkiye genelinde kaç yerde anıldığını araştırarak olursak, umduğumuz ve duymak istediğimiz sayıyı duyamayacağımız için üzülmüyoruz. Âkif'in kim olduğunu bilmeyen ve ismini düzgün olarak telaffuz edemeyen lise mezunu gençler olduğunu duyunca, üzüntümüz daha da artar.

Âkif, bizim için ne yaptı? Biz Âkif için ne yaptık? Sorusunu sorup, sadra şifa olacak iç açıcı bir cevap alamayınca çileden çıkarız.

Allah Cumhurbaşkanımızdan binlerce kere razı olsun. Hemen her konuşmasında Âkif'in misralarına yer vermesi, ruhumuzu rahatlatmakta, yüreğimize su serpmekte ve Âkif'in anlayışını günümüze yansıtmaktadır.

Hatim duasından bir görüntü.

Okunan Hatm-i Şerf'in duasını
Dr. İbrahim Ateş yaptı.

Program sonu ikramdan görüntüler.

Kıymetli konuklar!

Biz bu yıl, 17 Aralık'ta Hz. Mevlânâ'yı Konya'da, 27 Aralık'ta da Mehmet Âkif'i Ankara'da andık. On gün ara ile ard arda andığımız bu iki büyüğümüzün rûhuna Allah'tan rahmet diledik. Düşüncelerinin dünyaya duyurulması ve benzeri bilinçli, bilgin düşünürlerin yurdumuzda yeniden yetişmesi dileğinde bulunduk.

Allah onların ruhlarını şâd, mekânlarını cennet ve makamlarını yüce eylesin. Bizlere de benzeri basîretli, bilinçli, bilgin insanları yetiştirmede tevfiğini refik eylesin. Cümlemizi cenneti, cemali ve rızasıyla ödüllendirsin."

Değerli düşüncelerin dile getirildiği birbirinden güzel konuşmaların yapıldığı toplantı, YOYAV Genel Başkanı Dr. İbrahim Ateş'in hatim duasının akabinde sunulan ikramın alınmasıyla noktalandı.

Nurettin KONAKLI
MESVAK Başkanı

Mehmet Âkif Ersoy ve Asım'ın Nesli

Mehmet Akif Ersoy'u ve İstiklâl Marşını iyi anlamak için öncelikle Akif'in yetişme dünyasına, Akif'in iç dünyasını şekillendiren alt yapıya gitmemiz gerekmektedir. Akif'i okumak için; 1850 – 1923 dönemini, Osmanlı'yı, 1. ve 2. Meşrutiyeti, Kurtuluş Harbi sürecini, Cumhuriyetin ilanını ve Cumhuriyet sonrası gelişmelerin iyi tahlil edilmesi gereklidir. Özellikle, 1. Cihan Harbine hazırlanan 1900 yılı dünyasındaki Marks'ı, Siyonizm'i, Komünizmi, Kapitalizmi çok iyi tahlil etmek önem arz etmektedir.

Dahası, Osmanlı içinde hayat bulmuş tabir yerinde ise İslamcılık, Türkçülük ve Batıcılık gibi kavramların ve fikir hareketlerinin üzerinde geniş şekilde durulması gerekir. Bu üçgende Mehmet Akif Ersoy'u, Bediüzzaman'ı, Tevfik Fikret'i ve Ziya Gökalp gibi fikir ve düşünce insanları üzerinde tahliller yapılmalı, parçalanan ve esirleşen İslam dünyası göz önüne getirilmelidir. Bu atmosfer içinde Osmanlı Devleti 54 parça olmuş, yeni ülke doğumları olmuş, yeni değişim ve çöktüklere hazırlanan ulu çınar Osmanlı'yı bir film şeridi gibi hafızalarımızdan geçirmeliyiz.

Akif, Arnavutluk İpek Kazasından İstanbul'a gelen Fatih Medresesi Müderrislerinden "Arnavut" Mehmet Tahir Efendinin oğludur. 1873'de İstanbul Fatih'te doğmuştur. Anne aslen Buhara'lı olup, Tokat iline yerleşmiş Emine Şerife hanımdır.

Akif, "ilk gerçek okulu ailesi ve öğretmenini" babası Mehmet Tahir Efendidir. Babasından Arapça ve dini ilimleri öğrenmiştir. 1889'da girdiği Mülkiye Baytar Mektebini "birincilikle" 1893'de bitirmiştir. Görev olarak; 1906'da Halkalı Ziraat Mektebi, 1907'de Makinist Mektebinde "Öğretmenlik" yapmıştır.

1908'de II. Meşrutiyetin ilanından sonra Eşref Edip'lerle birlikte devrinin önemli dergilerinden Sıratı Müstakim, Sebilürreşad, Halkın Sesi Mecmu-

alarında "yazarlık ve başyazarlık" yaptı. 1910'da Baytar Mektebi Âlisi Mezunları Cemiyeti "Sivil Toplum Kuruluşu" başkanlığı yaptı.

Akif, Balkan Savaşlarında kurulan Müdafaa-i Milliye Cemiyetine bağlı Heyeti Tenviriye içinde görev alarak "bir aksiyon insanı" olarak halkı aydınlattı. 1915 Balkan Savaşları sonunda ülkenin içine düştüğü kaos ve ümitsizlik ortamında Akif; Fatih, Beyazıt, Süleymaniye gibi camilerde "insanların yeisini dağıtan ve ümit veren" vaazlar veriyor, bir yandan da Sebilürreşad Dergisinde bu görüşlerini yayınlıyordu.

Akif, 1914 yılı başında Osmanlı istihbaratı Teşkilatı Mahsusa görevlisi olarak Berlin'e giderek Almanlara karşı savaşırken esir düşen İngiliz ve Rus tebaası Müslüman askerlerin kamplarını ziyaret etmiştir. 1918'de Darü-l Hikmeti İslamiyenin Başkâtipliğine ve bilahare üyeliğe görevlendirilmiştir. Bu arada Ceridei İlmîyenin idaresini deruhte etmiştir. 1920'de İstanbul Darülfünunda Maarif Nezaretine bağlı Kamus-ı Arabi heyeti içinde dil bilimci olarak yer almıştır.

1920'de I. Dünya Savaşı bozgunundan sonra Milli Mücadele hareketine fiilen katılmak için Balıkesir'e gidip, Kuvay-ı Milliye Hareketine destek olmak için başta Zağanos Paşa Camii olmak üzere "bir halk önderi" olarak çeşitli yerlerde halkı uyarıcı konuşmalar yapmıştır.

Akif, 10 Nisan 1920'de oğlu Emin'i de yanına alarak İstanbul'daki yüksek maaşı bırakıp Ankara'ya geçip Milli Mücadeleye katılmış ve bir Müslüman aydın olarak, halkın milli mücadeleye katılmasına öncülük ve önderlik etmiştir. Akif'e bu fedakârlıklarından dolayı milli mücadelenin "manevî lideri" sıfatı verilmiştir. 24 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi'nin açılışının ikinci günü "Ankara'nın manevî bekçisi" Hacı Bayram Camii'nde ilk vaazı vermiştir.

Programa katılanlardan bir grup.

Kastamonu Nasrullah Camii'nde "nl Sevr Antlaşmasını" da konu alan tesirli hitabını yapmış ve milletin bu antlaşmayı yırtması gerektiğini haykırmıştır. Akif'in bu vaaz ve konuşmaları küçük risaleler halinde binlerce nüsha bastırılıp Anadolu insanına dağıtılmıştır.

5 Haziran 1920'de Mustafa Kemal Paşa'nın teklifi zerine Burdur mebusu seçilmiştir. Hatta bir ilk yaşanmış, Akif hem Çanakkale Biga'dan hem de Burdur'dan milletvekili seçilmiş, ancak Akif tercihini ilk müracaatı olan Burdur'dan yana kullanmıştır.

Akif, hepimizin bildiği 1920 sonunda Erkan-ı Harbiye Riyaseti'nin isteğiyle Maarif Vekleti'nin açtığı milli marş yarışmasına ödül var diyerek katılmıyor, yazılan 700 şiir beğenilmiyor ve ödül alma mecburiyeti olmadığı belirtildiğinde Taceddin Derghi'nda yazdığı "stikll Marşı " şiirini armağan ediyor. Bu şiiri de millete armağan ettiği için Safahat'ın içine koymuyor.

Büyük Millet Meclisi'nin 12 Mart 1921 tarihli oturumunda Akif'in şiiri stikll Marşı olarak kabul ediliyor. Kendinin çok ihtiyacı olduğu halde hak ettiği 500 TL. dl, cephedeki askerlere elbise diken Dar-l Mesai Vakfı'na bağışlamıştır. Milli mücadele zaferinden sonra milletvekili adayı gösterilmeyen, hatta dışlanan Akif, Abbas Halim Paşa'nın daveti üzerine "gönül sürgünü" olarak Mısır'a gitmiştir.

Mebus yapılmayan, emekli maaşı bağlanmayan, Türkiye'de yaşamanın zorluğunu bedeninde ve ruhunda çok derin hisseden Akif, Mısır'da geçim sıkıntısı ve hasret dolu yeni bir hayat geçirmiştir.

Akif, 1929-1936 yılları arasında Mısır Kahire El-Cmiat'l Mısırıyye Edebiyat Fakültesinde Türk Dili ve Edebiyat dersleri vermiştir. Bir yandan da 1926-1929 yılları arasında yoğun bir mesai vererek Kur'ân mealini ve tefsirini hazırlamıştır.

Akif, 27 Aralık 1936'da vefat ettiğinde evi yok, hanımı rahatsız, çocukları perişan bir halde Prens Halim'in Beyoğlu'ndaki Mısır Apartmanı'nda misafir olarak kalıyordu. Cenazesi dönemin iktidarı tarafından çok sıradan bir şekilde defnedilmek istenirken, bu durumu fark eden niversite gençliği ruhundaki vatanperverliği ortaya kayarak, Akif'i omuzlarına alarak milli vafına layık bir şekilde sahiplenerek toprağa vermiştir.

Millet bugün olduğu gibi dn de kendinden olanlara, kendi değerlerine sahip çıkanlara tüm benliğiyle sahip çıkmıştır. Toplum mühendisi ittihat ve Terakki Komitecileri, milletin devleti değil, devletin milleti olur zihniyetinde olanlar, maalesef bu muameleleri Milli şaire layık görmüşlerdir. Akif şuanda Edirnekapı şehitliği'nde yatmaktadır. Vefatından ancak "50 yıl sonra" Kültür Bakanlığı kabrini yeniden yaptırarak "Devlet" olarak sahipliğini gösterebilmiştir.

Akif; Arapça, Farsça, Fransızca ve batı kaynaklı birçok kitabı hafızasına almıştır. Sosyal hayatta musikiye ilgi duyan, ney üfleyen, yüzen, greşen, hoş sohbet bir kişidir. Akif'in hayat felsefesi "doğru adam" olmaktır. Süleymaniye Kürsüsünde adlı kitabında, "*Budur cihanda benim en beğendiğim meslek. / Sözüm odun gibi olsun, hakikat olsun tek*" der.

Akif şiiri sanat için değil, toplumu harekete geçirmek için, toplumu eğitmek için, kısaca davasını insanlara anlatmak için bir araç olarak görmüştür. Bir aksiyon ve dava adamı olan Akif, en etkin şiir ve yazılarını Osmanlının en buhranlı dönemi olan 1908-1922 yılları arasında yazmıştır.

Akif'in olmazsa olmazları vardır. Yaptığı iş, söylediği söz İslam'ın ruhuna aykırı olmamalıdır. Etnik menfi milliyetçiliğin her türlüşüne karşıdır. Akif inanç olarak; *"Doğrudan doğruya Kur'an'dan alıp ilhamı, / Asrın idrakine söyletmeliyiz İslam'ı."* diyerek, gerçek inanç anlayışını ortaya koymuştur. Akif, hayatı boyunca kavmiyetçi düşüncelere ve İslam dini karşısı görüşlere şiddetle karşı çıkmıştır. Bu hassasiyetle çalıştığı İstanbul Darülfünü'nden istifa etmiştir.

Vatan sağ olsun, devlet bekâ bulsun duasına sadıktır. Kendine karşı iktidarı ellerine geçirenlerin her türlü menfi muamelelerine karşı bile, millet için olacak görevi kabul etmiş, milli ittifakı bozacak hiçbir harekete tenezzül etmemiş, Mısır'da ruhen esir yaşarken bile Ankara hükümetine karşı metin ve olgun davranmıştır.

Esasta Akif'i gerçek ideali olan "Âsımın Neslinde" tanımak lazımdır. Akif; "Manevi oğulum dediği Âsım'ı sevmekte ve beğenmektedir. Hedeflerini ve yetiştirmek istediği nesli onunla sembolleştirmektedir. Âsım Çanakkale Savaşı'nda Onun bu güvenine layık olduğunu açıkça göstermiştir."

"Âsım'ın nesli diyordum ya... nesilmiş gerçek işte çiğnetmedi namusunu çiğnetmeyecek."

Türk edebiyatında İslam inancına bağlı modernleşme düşüncesini Âsım'ın şahsında ebedi-

leşiren Akif'in tam karşısında yer alan Tefvik Fikret ise oğlu Haluk'a "Avrupa'ya gitmesini ve orada ne bulursa almasını" tembihlemektedir.

"Özetle Akif, Âsım'ın nesli derken iman, irfan, fazilet ve bilgi ile donanmış; karakterli, ahlaklı, kişilikli, vatanına, milletine ve dinine sahip çıkan, dahası bunları yüceltmek için tüm imkânlarını seferber eden bir gençliğin hayalini kurmaktadır."

İstiklâl Marşı'nın 10 kıtasına baktığımızda, Türk Milletinin bugününü ve yarınını görürüz. Bu marşın mesajını gençliğimize, değerler eğitimi olarak kazandırmamız gereklidir. 10 kıtanın ilk ve son beyitlerini bir araya getirdiğimizde anlamlı bir kıta olmaktadır.

*Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.*

Milli şairi 80. vefat yıldönümünde saygıyla anıyor, Allah'tan mekânının cennet olmasını niyaz ediyorum.

Programa katılanlardan bir grup.

Programa katılanlardan başka bir grup.

Mehmet ÖZCAN

Vakıflar Genel Müdürlüğü Eski Daire Başkanı

Âkif ve Biz

Milletler tarih ve mevcudiyetlerini devam ettirme alanında, asırları kucaklayan bir ömre ulaşmak için, mazi zenginliklerinin gerçek değerleri üzerine ihtimamla eğilmek mecburiyetindedirler.

Bu anlamda biz de şahsiyet ve karakterimizi olgunlaştıran hazinelerimize, asrın baskısı ile sırt çevirmeden sahip çıkmalıyız. Aksi halde, milletçe tesanüt ve devamlılık şuurumuzdan her an bir halka kopup yok olacaktır. Nitekim, bugüne dek kaderimizi, sebebi dışarıda bir vehmin baskısına bağlayarak, başka çare yokmuş gibi davranışımız, yalnız bizim neslimize kısmet olmuş hazin bir tecelli olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylesine bağımlı bir düşünceden sıyrılıp kendi benliğimize yönelmediğimiz sürece, ferdi kayıtsızlıktan cemiyetçe vurdumduymazlığa, sonunda da ilâni-haye çözümsüzlüğe doğru yuvarlanıp gideriz.

İman ve ümit şairimiz Mehmet Âkif, aynı zamanda büyük bir mütefekkir olarak karşımıza çıkıyor. O büyük insan daha 1935 yıllarındaki bir yazısında ruhî çöküntümüzü ortaya koyuyor ve aynen şöyle diyordu: “Şu inziva âleminde bile muhitin, şunun, zamanının, hâdisatın, hülasa bütün kâinatın sarîh istiskalini gördükçe, yaşamaktan adeta bıkkınlık çekiyor da, günden güne artan zaafımı, ihtiyarlığımı birer müjde-i halas telakkî ediyorum.”

Âkif'in ruhunun ebedî sükûna kavuştuğu puslu bir Pazar akşamından bu yana 80 yıl geçti. O'nun özlediği ve hasretini çektiği, hamuruna İslâm mayasını katarak yetiştirmek istediği bir Âsım nesline vücud verecek kadar uzun ve mada bir o kadar sessiz bir 80 yıl...

Gözlerimiz, daha acısı gönüllerimiz aldanmasın. Belki içimizde şu bayrağıyla sarmaş do-

laş olmuş yorgun sîmayı, huzuru kalbe malik bir Âkif zannedenler olacaktır. Oysa o büyük vatan âşığı, canından üstün tuttuğu ülkesi için bakınız nasıl haykırıyor:

*“Ben böyle bakıp durmayacaktım, dili bağlı,
İslâm'ı uyandırmak için haykıracaktım.
Gür hisli, gür imanlı beyinler, coşar ancak,
Ben zâten uzunboylu düşünmekten uzaktım!
Haykır! Kime lâkin? Hani sâhipleri yurdun?
Ellerdi yatanlar, sağa baktım, sola baktım;
Feryâdımı artık boğarak, na'sını, tuttum,
Bin parça edip şi'rime gömdüm de bıraktım.
Seller gibi vâdfyi enînim saracakken,
Hiç çağlamadan, gizli inen yaş gibi aktım.
Yoktur elemimden şu sağır kubbede bir iz;
İnler “Safahât”ımdaki hüsrân bile sessiz!*

Doğrusu bir yanardağ misali kor hâlinde yanan lavlara eş manada Âkif'in inancından arta kalan nasibimiz ne derecedir, bunu bir düşünme zamanımız geldi de geçiyor sanıyorum. Bu vesîle ile şuna inanıyorum ki, toplumun derdiyle, İslâm'ın emrettiği şekilde ve gönülden dertlenen, duygulanan bu büyük dâhinin açtığı çığırda ilerlemek, ne sonsuz bir bahtiyarlıktır. Ancak bu bahtiyarlığı tadamadığı gibi, O'nun gayret ve çabalarını kıskanan ve inkâr eden bahtsız kişilerin mevcudiyetini de unutmamak lâzım. Âkif'in büyük vatan aşkıyla dopdolu olan idealizmini inadına görmezlikten gelmeleri yanında, o büyük ruhun sahibine bir zamanlar “Softa” deme küstahlığını gösterenleri kastediyorum.

Bin yıllık bir tarihin ufukları ardına sinen Haçlı sürülerinden arta kalan süprüntülerin, gerçek simasını bize tanıtan, O büyük şair olmuştu. Bir nesli bulanık rüyasından uyandırmak için O'nun şüheda yurdu vatanımızda akisler yapan

sesini boğmak için milliyetçiliğinin karşısına komünizmi, ahlakçılığının karşısına masonizmi çıkardıklarını unutuyoruz.

İdeali uğruna her şeyini ortaya koyan ve tasavvur ettiği gençliğin simasını "Âsım"ın portresinde çizen vatansever sanatkar, hüsrarla sürenen muhteşem bir mazinin mirasını yaşatmak için, sanki beyhude bir hayat yaşadı, beyhude bir ömür geçirdi.

Bugün şu gök kubbenin altında Âkif isminden ebedi akisler bırakan kader, az zamanda bir neslin ruhundan bütün ideali silip süpürdü. Hayatî ve hayvanî benlikler öylesine şahlandı ki, ister istemez o dev şairin sızlanıştıydı, bizde yanıp kavruluyor da O'nun dediği gibi, günümüz insanlığı için: "Nazarlardan taşan mânâ ibadullahı istihkâr" diyesimiz geliyor.

Sevgili dinleyiciler!

Cemiyet hayatının umumi akışı bakımından Mehmet Âkif'in davası, henüz muvaffakiyet çağında değildir.

Zira, bir yandan eski zihniyet aşksız bir skolastiğin paslı hükümler zincirini devam ettirmek isterken, İslamî anlayıştan uzak olarak bir de batıdan gümrüksüz ithal ettiğimiz, güya yeni diye hayranlıkla benimsediğimiz davranışlar, her

alandan inancımızla ilgili yaralar oluşturmaktadır. Eskinin karanlık atmosferi, şimdi de Avrupalılık ve güya yenilik atmosferiyle kuşatılarak zehrin dozajı artırılmaya çalışılmaktadır.

Değerli izleyiciler, saygı değer katılımcılar!

Biraz önce Âkif'in davası bugün muvaffakiyet çağında değildir derken, hemen ilave etmemiz gerekir ki, O'nun idealizmini ve dinamizmini anlayan, anlatan, yaşayan ve yaşatmaya çalışan bir nesil geliyor inşallah. Öyle ümitsiz değiliz. Ümitsizliği de zaten yüce dinimiz yasaklamıştır. Bu gelen iman nesli iyi biliyor ki, insan için kurtuluşun tek çaresi, önce sefilleri, ruhsuzları kurtarmaktır. İnsanı yaşatınca insanlığın yaşayacağı asıl amaçtır. Böyle bir nesil, Âkif'in açtığı mektebin inanmış çocuklarıdır.

Hülasa biz şuna inanıyoruz ki, fazilet ve kültür temelleri üzerinde vakur adımlarla ilerleyip, müstakar ve müstakbel Büyük Türkiye idealinin harcına Hak ve hakikat mayası, ancak Mehmet Âkif'in ve O'nu sevenlerin gayretleriyle atılacaktır.

Büyük şairin kendisini ve aziz şehitlerimizi rahmetle anıyor, yüce Mevlâ'dan cümlesine rahmet-i ilâhiyesini esirgememesini niyaz ediyor ve hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Programa katılanlardan bir grup.

Âkif'in Çanakkale Şehitlerine Şiiri

Abdullah SATOĞLU

Araştırmacı Yazar - Şair

İnsanın maddî ve azmî faaliyetlerinin urlar gibi kubbe kubbe büyütülüp, nebiyyi ve dimağî faaliyetlerinin zerre zerre küçültüldüğü günümüzde inanç, ahlak, vatan ve millet sevgisini sinesine sindirmiş bahtiyar kimseler olarak, bu nezih mekâna teşrif eden seçkin heyetinizi, bu manalı etkinliği düzenleyen YOYAV'ın değerli başkanı Dr. İbrahim Ateş kardeşimizi ve emeği geçenleri saygıyla selamlıyorum.

Millî mücadele yıllarında yayımladığı gazeteler, irad ettiği hutbeler ve vücuda getirdiği muhteşem şiirlerle hafızalarımızda ölmez mısralar bırakarak, 27 Aralık 1936'da aramızdan ayrılan İstiklâl Marşımızın aziz şairi Mehmet Âkif, kadirşinas hayranlarının sesini ve nefesini bir kere daha sizin şu sessizliğinde saygı fışkıran huzurunuzdan almaktadır.

Büyük millî bayramlar kadar, büyük millî felaketleri de unutmamak, millî vicdanın ve millî terbiyenin icaplarındandır.

Âkif'e o kadar çok millî şiirler yazdıran heyecan, böyle felaketler karşısında milletçe duyduğumuz çok büyük elemelerden kurtulmanın heyecanıdır. Bundan 90-95 yıl önce de ikinci çaylarıyla meşhur olan Ankara'daki Taceddin Dergahı'nda bir gün pencereden dışarıyı seyreden Âkif, pencerenin önündeki mezarlığın üzerini kaplayan yeşilliğe bakarak "Kim cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ" derken, o anda toprağın altını düşünerek:

*"Şüheda fışkıracak toprağı sıksan şühedâ
Canı cananı bütün varımı alsın da Hüdâ
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ"*

mısralarını terennüm etmiş ve İstiklâl Marşımızı bu ulvi duygularla vücuda getirmiştir.

Çanakkale Şehitler Abidesi

Milletlerin hayatındaki büyük olayları ancak, büyük sanatkarlar dile getirebilir. Büyük zaferlerle büyük eserler, ısmarlama yapılamaz ve yazılamaz. Öylesi eserlerin meydana gelebilmesi için vatan ve millet sevgisi, ihlâs ve iman şarttır. İşte Türk tarihinin Çanakkale ve Millî mücadele gibi muhteşem zaferlerini Âkif, terennüm ettiği Çanakkale Şehitlerine isimli anıt şiiri ile taçlandırmıştır:

Çanakkale Şehitlerine

*Şu Boğaz Harbi nedir? Var mı ki dünyâda eşi?
En kesif orduların yükleniyor dördü beşi,
-Tepeden yol bularak geçmek için Marmara'ya-
Kaç donanmayla sarılmış ufacak bir karaya.
Ne hayâsızca tehaşşüd ki ufuklar kapalı!
Nerde -gösterdiği vahşetle- "Bu: Bir Avrupalı!"
Dedirir -yırtıcı, his yoksulu, sırtlan kümesi,
Varsa gelmiş, açılıp mahbesi, yâhud kafesi!*

*Eski Dünyâ, Yeni Dünyâ, bütün akvâm-ı beşer,
Kaynıyor kum gibi, tûfan gibi, mahşer mahşer.
Yedi iklimi cihânın duruyor karşına da,
Ostralya'yla berâber bakıyorsun: Kanada!
Çehreler başka, lisanlar, deriler rengârenk;
Sâde bir hâdise var ortada: Vahşetler denk.
Kimi Hindû, kimi yamyam, kimi bilmem ne belâ...
Hani, tâ'ûna da züldür bu rezil istilâ!
Ah o yirminci asır yok mu, o mahlûk-i asil,
Ne kadar gözdesi mevcûd ise, hakkıyla sefil,
Kustu Mehmedciğin aylarca durup karşısına;
Döktü karnındaki esrârı hayâsızcasına.
Maske yırtılmasa hâlâ bize âfetti o yüz...
Medeniyyet denilen kahbe, hakikat, yüzsüz.
Sonra mel'undaki tahrîbe müvekkel esbâb,
Öyle müdhîş ki: Eder her biri bir mülkü harâb.*

*Öteden sâikalar parçalıyor âfâkı;
Beriden zelzeleler kaldırıyor a'mâkı;
Bomba şimşekleri beyninden inip her siperin;
Sönüyor göğsünün üstünde o arslan neferin.
Yerin altında cehennem gibi binlerce lağam,
Atılan her lağamın yaktığı: Yüzlerce adam.
Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer;
O ne müdhîş tipidir: Savrulur enkâz-ı beşer...
Kafa, göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el, ayak,
Boşanır sırtlara, vâdilere, sağnak sağnak.
Saçıyor zırha bürünmüş de o nâmerd eller,
Yıldırım yaylımı tûfanlar, alevden seller.
Veriyor yangını, durmuş da açık sînelere,
Sürü hâlinde gezerken sayısız tayyâre.
Top tüfekten daha sık, gülle yağan mermiler...
Kahraman orduyu seyret ki bu tehdide güler!
Ne çelik tabyalar ister, ne siner hasmından;
Alınır kal'a mı göğsündeki kat kat iman?
Hangi kuvvet onu, hâşâ, edecek kahrına râm?
Çünkü te'sis-i ilâhî o metin istihkâm.*

*Sarılr, indirilir mevki'-i müstahkemler,
Beşerin azmini tevkif edemez sun'-i beşer;
Bu göğüslerse Hudâ'nın ebedî serhaddi;
"O benim sun'-i bedî'im, onu çiğnetme" dedi.
Âsım'ın nesli...diyordum ya...nesilmiş gerçek:
İşte çiğnetmedi nâmûsunu, çiğnetmeyecek.*

*Şühedâ gövdesi, bir baksana, dağlar, taşlar...
O, rükû olmasa, dünyâda eğilmez başlar,
Yaralanmış tertemiz alnından, uzanmış yatıyor,
Bir hilâl uğruna, yâ Rab, ne güneşler batıyor!*

*Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş asker!
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer.
Ne büyüün ki kanın kurtarıyor Tevhîd'i...
Bedr'in arslanları ancak, bu kadar şanlı idi.
Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?
"Gömelim gel seni târihe" desem, sığmazsın.
Herc ü merc ettiğin edvâra da yetmez o kitâb...
Seni ancak ebediyyetler eder istiâb.
"Bu, taşındır" diyerek Kâ'be'yi diksem başına;
Rûhumun vahyini duysam da geçirsem taşına;
Sonra gök kubbeyi alsam da, ridâ nâmiyle,
Kanayan lâhdine çeksem bütün ecrâmiyle;
Mor bulutlarla açık türbene çatsam da tavan,
Yedi kandilli Süreyyâ'yı uzatsam oradan;
Sen bu âvîzenin altında, bürünmüş kanına,
Uzanırken, gece mehtâbı getirsem yanına,
Türbedârın gibi tâ fecre kadar bekletsem;
Gündüzün fecr ile âvîzeni lebrîz etsem;
Tüllenen mağribi, akşamları sarsam yarana...
Yine bir şey yapabildim diyemem hâtırana.*

*Sen ki, son ehl-i salibin kırarak savletini,
Şarkın en sevgili sultânı Salâhaddin'i,
Kılıç Arslan gibi iclâlâline ettin hayran...
Sen ki, İslâm'ı kuşatmış, boğuyorken hüsrân,
O demir çemberi göğsünde kırıp parçaladın;
Sen ki, rûhunla berâber gezer ecrâmı adın;
Sen ki, a'sâra gömülse taşacaksın... Heyhât,
Sana gelmez bu ufuklar, seni almaz bu cihât...*

*Ey şehîd oğlu şehîd, isteme benden makber,
Sana âgûşunu açmış duruyor Peygamber.*

Mehmet Âkif Ersoy

Âkif, Örnek Alınacak Bir Şahsiyettir

Ahmet TEMİZKÖK

Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıflar Meclisi Üyesi

Saygıdeğer misafirler, muhterem hazirun, hanımefendiler, beyefendiler, YOYAV'ın saygıdeğer gönüldaşları!

Bugün İstiklâl Marşı şairimiz Mehmet Âkif Ersoy'un ölümünün 80. yıldönümünü kutluyoruz. Ruhu şâd olsun, Allah rahmet eylesin. Aklıma ne geldi biliyor musunuz? Şöyle bir hesapladım. Rahmetli Mehmet Âkif, 1873'te doğmuş, 1936'da vefat etmiş ve 63 yıllık bir ömür. Bizim Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in de yaşam süresi 63 yıl. Ben de 63 yaşındayım. Birçok arkadaşımız da bu yaşı şerefle geçmiş. Ama biz bu 63 yıl içine neler sığdırdık, neler sığdırabildik? Mehmet Âkif Ersoy'un hayatına baktığımız zaman, haliyle bir suçluluk duygusuyla eziliyoruz. Nihayetinde onlar da etten kemikten insanlar.

Mehmet Âkif, eserleri, şiirleri, destansı mücadelesi ve örnek hayatıyla gelecek nesillere bir ilham kaynağıdır. Mehmet Âkif, Çanakkale Şehitlerine adlı şiiri, Bülbül şiiri, İstiklâl Marşı şiiri gibi abide şiirler yazmıştır. Bu şiirlerini, vaazlarını, yani millî mücadele yıllarındaki şehir şehir dolaşarak insanları uyandırmak için yaptığı vaazları hatırlıyoruz. İşgallerden, göçlerden yorgun düşen bir milletin yeniden şahlanmasına, tarih sahnesine çıkmasına ve kurtuluş savaşının kazanılmasına vesile olmuş büyük bir insan, kudretli bir şairdir ve iyi bir mütefekkindir Âkif.

Mehmet Âkif, millî mücadele ruhunun hayat bulması için ömrünü vefakârca vakfetmiştir. Çok yönlü şair, mesleği dolayısıyla veteriner, öğretmen, iyi bir vaiz, iyi bir hafız, milletvekili ve sporcu. Güreş yaparmış. İstanbul Boğazını yüzerek, Ortaköy'den suya girer, ta karşı sahilden çıkarmış. İyi yüzermiş. Her yönü ile örnek alınacak bir şahsiyettir. Arapça ve Fransızca'ya bi hakkın vâkif, Kur'an'ı Kerim'in mealini yapacak kadar da dini bilgiye vâkif bir insandı. Entellektüel bir münevver, Hakk'ın hatırını halkın hatırından üstün tutan bir özelliği var.

O'nun çok güzel eserlerini fırsat buldukça edebiyatçı, eğitimci, tarihçi olarak okurum. Süleymaniye Kürsüsü'nden şiirini 1912'de yazmış, 1913'de Hakkın Sesleri'ni yazmış, 1917'de Hatıralar'ı kaleme almış ve

vefatından sonra 1943'te bunların hepsi birleştirilerek Safahat adı altında antoloji olarak toplanmıştır.

Âkif'i herkes anlattı. Herkes O'nda eleştirilebilecek ya da methedilecek çok yön bulmuştur. Âkif, çoğu zaman da yanlış anlaşılmıştır. Hürriyet dediği için, hürriyeti savunduğu için O'na ittihatçı demişler. 31 Mart'a karşı olduğu için itilafçı olmuş, İstiklâl olmazsa mabedimiz olmaz dediği için O'na o devrin güya münevverleri softa, yobaz demişler. Batı medeniyetine karşı olduğu için gerici demişler. Âkif'in dostları, O'nu yakından tanıyanlar, onlara göre tek bir Âkif var, o da şu, demin İbrahim Hocamın da bahsettiği gibi: "Sözüm odun gibi olsun ama Hakikat olsun tek" diyor.

Âkif mütevazi, sözünde duran, erdemli bir insan, örnek bir şahsiyettir. Hayatı boyunca fakirlik çekmiş. Vefatından sonra çocukları da O'nun gibi çok fakirlik çekmişler, fakr-u zaruret içinde yaşamışlar. Oğlu sokakta ölmüş, içimizi parçaladı. Soğuk bir Şubat sabahı, bir at arabası üzerinde ölü olarak buluyorlar.

Maalesef O'na millet olarak hak ettiği değeri veremedik, yeterince de sahip çıkamadık. Onun da her zaman üzüntüsünü yaşıyoruz.

Değerli YOYAV dostları!

Âkif öldüğü zaman hiç kimsenin haberi yok. 1936'da vefat ediyor. İstanbul valisinin, milletvekillerinin haberi yok. Bir tahta tabutla çok garip bir şekilde Bayezit Camii'ne getiriliyor. Orada aşçılık yapan Mahir Usta ismindeki bir kişi bakıyor ki, bu Âkif'in cenazesi. Koşa koşa Üniversiteye gidiyor, üniversitenin kapısında asılı bayrağı indiriyor ve Âkif'in tabutu üzerine bayrağı sarıyor. Adetâ uçarcasına üniversitedeki gençlere haber veriyor ve üniversite gençliği namazdan sonra O'nu elleri üzerinde tekbirlerle, tehlillerle Edirnekapi Mezarlığına götürüyorlar. Cenazesine devlet erkanından katılan hiç kimse yok, radyodan bile ilan edilmiyor. Ben, 80 yıl önceki idarecileri kınıyorum. O gün bakan olanları, milletvekili olanları şu anda hiç kimse hatırlamıyor ama, Âkif'i şu anda biz hatırlıyoruz, bütün ülke hatırlıyor ve bundan sonra da inşallah hatırlayacaklar. Rûhu şâd olsun.

Mehmet Âkif'in Hayatından Kesitler

N. Yücel MUTLU
YOYAV Onur Kurulu Üyesi

Bu yazımızda, H.1290/M.1873 doğumlu Millî Şairimiz Mehmed Âkif'in hayatı ile ilgili bazı bilgileri konu edineceğiz.

Bazıları, hatalı bir şekilde, Âkif'in Mülkiye mezûnu olduğunu söyler ve yazar. Öğrenim hayatının doğrusu, şudur: Mehmed Âkif, 1878 Şubat'ında, 4 yıl 4 aylıkken başladığı Emir Buhâri isimli mahalle mektebinde kısa bir süre okuduktan sonra, 1879 yılı sonlarında, Fâtih Muvakkithânesi'nin yanındaki, üç yıllık Fâtih İbtidâisi'ne (ilkokuluna) geçmiş, daha sonra 1882'de, süresi yine üç yıllık olan Fâtih Merkez Rüşdiyesi'nde okumuş ve 1885'de de, i'dâdî tahsili yapmak üzere Mülkiye Mektebi'ne kaydolmuştur. Mülkiye Mektebi'ndeki öğretim süresi, Âkif'in buraya kaydolduğu ders yılının başında değiştirilmiş ve 3 yılı l'dâdî, 2 yılı da Yüksek Kısım olarak belirlenmiş idi. Mülkiye Mektebi'nin ilk üç yılını, ya'ni i'dâdî kısmını bitiren ve yüksek kısmında bir yıl okuyup ikinci yıla başlayacak olan Âkif, 1888'de babasının ölümü ve aynı günlerde Sarıgül'deki evlerinin yanması gibi peşpeşe gelen iki olaydan dolayı, içine düştükleri maddî ve ma'nevî sıkıntının yanısıra, Mülkiye Mektebi'nin me'zûnlarına parlak bir gelecek va'detmemesini de nazara alarak fikir değiştirir ve Osmanlı'nın son döneminde, vilâyetlerin veteriner (baytar) ihtiyacını karşılamak için 1889'da kurulan, me'zûnlarına da, Mülkiye mezunlarına göre daha fazla maaş verileceği va'dedilen Baytar Mektebi'ne kayıt için Mülkiye Mektebi'nin yüksek kısmından ayrılır ve 1889'da bu yeni okula kaydolar. 1889 ile 1891 arasında, Ahırkapı'daki Mülkiye Tıbbiyesi binâsında, gündüzlü olarak okudukları bu sivil Baytar Mektebi'nin, Halkalı'daki yeni binâsına taşınıp, Halkalı Baytar ve Ziraat Mektebi adını alması üzerine, 1891'de, buradaki tahsiline yatılı olarak devâm eder. 22 Aralık 1893'de de bu mektebi birincilikle bitirir. Dolayısıyla Âkif, i'dâdî tahsilini Mülkiye l'dâdisi'nde, yüksek tahsilini ise Halkalı Baytar ve Ziraat Mektebi'nde yapmıştır.

Âkif'in 1898'de evlendiği İsmet Hanım'dan, ilk üçü kız olmak üzere, altı çocuğu olmuştur: Cemile, Feride, Suad, Ahmed Nâim, Emin ve Tâhir. Bu çocuklardan Ahmed Nâim, birbuçuk yaşında iken vefat

etmiştir. Cemile, herkesin tanıdığı bir kişi olan Ömer Rıza Doğrul Bey'in zevcesidir. İsmet Hanım, 1944'de vefat etmiştir.

Âkif, hocalık ve edebî hayatının yanısıra siyâset ile de uğraşmış mıdır? Âkif, İttihat ve Terakki Fırkası'na kaydolmakla birlikte kısa bir süre sonra, bu kuruştan uzaklaşmıştır. I. Dünya Savaşının ilk yıllarında ise, Hükûmet nâmına Almanya'ya ve Arabistan'a yaptığı seyâhatleri dolayısıyla kendisinin İttihatçılığı'nın gayriresmî olarak devâm ettiği, kesinlikle söylenemez. Çünkü memleket ölüm-kalım savaşını sürdürürken Âkif, iktidarda kim olursa olsun, memlekete hizmetten geri kalmazdı.

Âkif hayatında, Abdülhamîd, Reşad ve Vahded-dîn gibi peşpeşe üç Pâdişâhı da görmüş ve fakat üçünü de sevmemiştir. Abdülhamîd'in istibdâdına karşı, şiir yazdığı ve bundan dolayı bazı çevrelerce sevilmediği de bilinmektedir.

Âkif'in şâirliğinin yanısıra, en dikkati çeken ve hayatında en ağırlıklı olan tarafı ise, İslâmî görüşleridir. Şunu kesinlikle söyleyebiliriz ki, Âkif, kelimenin tam anlamı ile islâmcıdır ve İslâmın her değerinin, günlük hayatta ön plânda yer almasını isteyen bir kişiliğe sahiptir. Diğer taraftan, büyük bir şiir kavgasına tutuştuğu Tevfik Fikret ise, hayatının her safhasında, Batı müesseselerinin taklîdini körükörüne arzu etmekte ve bunu terennüm etmektedir. Gerçi kendisi ilk gençliğinde Allah'a bağlılığını belirten manzûmeler yazmış ise de, zamanla, İslâmiyete olan bu yakınlığı tamâmen yok olmuş ve dinsizliğe sürüklenmiştir. Fikret'in verdiği bu sonuç, üzücü olmakla berâber, yine de bizi ilgilendirmeyebilir. Ancak o, bununla yetinmemiş ve Nisân 1905'de yayınladığı "Târih-i kadîm" adlı uzun şiiri ile Allah'ın varlığını inkâr ettiği gibi; İslâmiyet çerçevesinde Allah'a inananlara, onların muazzez Peygamberine ve nihâyet Yüce Allah'a hakarete kadar işi uzatmıştır. İşte Mehmed Âkif'in Tevfik Fikret'e şiirle çatmasının sebebi, bu pervâsızlığıdır. Tevfik Fikret, 1914 yılının sonlarında yayınladığı "Târih-i Kadîm'e Zeyl" adlı şiiri ile, "Molla Sırat" dediği Mehmed Âkif'in şahsına bir saldırıda bulunmuştur. Aralarındaki bu ça-

tışma, elbette şiirlerde kalmıştır. Bundan dolayıdır ki, o yıllarda da, bugünlerde de bâzıları bu mes'eleyi, iki şâirin, sıradan bir şiir çatışması olarak kabûl ederler ve hoşgörü gösterilmesini isterler. Ancak bu şiir kavgasının sonunda Âkif'in, Tefik Fikret için kullandığı şu cümleyi, bir mü'min olarak hiç unutmayalım: "Bu adam, Peygamberime sövdü. Babama sövse affederdim, fakat Peygamberim'e sövmek... Bunu, ölüüm de hazmetmem."

Âkif, Mütârekenin en karanlık günlerinde, henüz daha Ankara'ya gitmeden önce, Dârü'l-hikmet-i İslâmiye adlı kuruluşun Başkâtibi iken, Ocak 1920'nin sonlarına doğru, kendi arzusu ile, Eşref Edib'i de yanına alarak Balıkesir'e gider. Orada, daha önceden tanıştığı Hasan Basri (Çantay) Bey'in evinde misâfir kalırlar. Kendisine, şehrin en büyük câmii olan Zağanos Paşa Câmii'nde, halka va'zetmesini teklif ederler. Bu görevi yerine getirir ve orada, üstü kapalı bir şekilde, Ankara'daki millî kıyâm hareketinin haklı olduğunu vurgular. Bundan dolayıdır ki İstanbul'a dönünce onu, görevinden azlederler. Şimdi burada, aklımıza bir soru geliyor: Âkif'in Balıkesir seyâhati ve Zağanos Paşa Câmii'ndeki va'zı ile, yıllar sonra ordularımız zafere ulaşıp Lozan görüşmeleri başladıktan sonra, TBMM Reisi ve Millî Mücadele'nin önderi durumundaki Mustafa Kemal Paşa tarafından Şubat 1923'de, yine Balıkesir'de ve yine Zağanos Paşa Câmii'nde verilen hutbe arasında bir ilişki kurulabilir mi? Mustafa Kemal Paşa, neden bir hutbe i'râdına karar vermiş ve bunun için neden, Balıkesir'i ve Zağanos Paşa Câmii'ni seçmiştir? İncelenmeye değer bir soru.

Ankara'ya gelen ve Hacı Bayram Câmii'nde va'z veren Âkif'in, TBMM Hükûmeti'nin yönlendirmesi üzerine, Eskişehir, Burdur, Sandıklı, Dinar, Antalya, Afyon, Konya ve Kastamonu'da Millî Mücadele lehinde va'zlar verip halka telkînatta bulunduğu bilinmektedir. Âkif'in va'zlarının, bu yörelerle sınırlı kalmadığı da ma'lûmdur. Nitekim, Kastamonu'da Nasrullah Câmii'ndeki va'zının Sebilü'r-reşat'ta aynen yayınlanması ve mecmûanın bu nüshalarının Diyarbakır'a ulaşması üzerine, bu va'zın metninin, Vilâyet matbaasında çoğaltılarak Diyarbakır'ın ilçeleriyle Van ve Bitlis illerine ve Diyarbakır'daki Elcezire Kumandanlığının emri altındaki müstakil mutasarrıflıklara gönderildiği öğrenilmiştir.

Kastamonu'dan Ankara'ya dönünce, Tâceddin Dergâhi'nin şeyhi, oturduğu yerin bir odasını, Âkif'e tahsis etmiştir.

Millî Mücadele'nin askerî safhası sonuçlanmış, Lozan'daki görüşmeler ile de, işin siyâsi safhasına gelinmiştir. Gazi Mustafa Kemal Paşa, bu görüşmeler sırasında destek olmak üzere, kendisinin hemen tamâmen arkasında olacak bir Meclis'in teşekkülünü şiddetle arzulamaktadır. İşte bu sebeple Nisân 1923'de seçimlerin yenilenmesine karar verilir ve Âkif,

bu İkinci Meclis için aday gösterilmeyerek dışarıda bırakılır. Hiçbir maddî beklenti peşinde olmamasına rağmen, rahatlıkla ifâde edebiliriz ki, İstiklâl Marşı şâirinin Meclis dışında bırakılması, onun rûhunda bir iz bırakmıştır. Çünkü, daha henüz Lozan görüşmeleri sonuçlanmamakla ve kurulacağı artık belli olan yeni devletin esaslarının ne olacağı belirli olmamakla birlikte, İstiklâl Marşı'nı yazan kişinin, Kastamonu'lardan Konya'lara kadar kullanıldıktan sonra kenara atılması, elbetteki Âkif'de, muhakkak ki maddî değil ama, ma'nevî olarak bir gelecek endişesi yaratacak idi. İşte bundan dolayıdır ki, kendi geleceğini etkileyen kararları almakta geri kalmadı.

Mayıs 1923 başlarında İstanbul'a dönünce, da'mâdına, bundan böyle şiirle uğraşacağını söylemekte idi. İşte bu sırada, Mısır'da bulunan Abbas Halim Paşa'dan bir mektup aldı. Paşa, bu mektubunda Âkif'e ne yapmayı düşündüğünü soruyordu. İsterse Mısır'ın Hilvan şehrindeki bir köşkü kendisine tahsis edeceğini, geçim için gerekli parayı da vereceğini yazıyor ve her yaz kendisiyle beraber İstanbul'a gelerek orada, sıcak zamanları geçireceklerini de ilâve ediyordu. Âkif, bu teklifi çekici buldu ve dâvete icâbetle, Ekim 1923'de Mısır'a gitti. Bu ilk gidişi olup, tek başınadır. Ertesi yıl, 1924 baharında, Paşa ile beraber İstanbul'a döndü ve 1924 yazını burada geçirdikten sonra, sonbaharı tâkiben yine Mısır'a gitti. Ertesi yaz, 1925'de tekrar İstanbul'a geldi ve o yılın Kasım ayında, bu sefer ailesiyle beraber Mısır'a göç etti. Tâ, 1936 yılına kadar orada kaldı. Bu seyahatleri ve ikametlerinde, Abbas Halim Paşa'nın Hilvan'daki mâlikânesinin karşısında bulunan bir köşte iki sene kalmış, daha sonrasında da, aynı mahalde bir ev kiralayıp, âilesi ile beraber ikamet etmiştir. Âkif, ölümünden yedi ay öncesine rastlayan kesin dönüşü hariç, 1925 Kasım ayından sonra bir daha Türkiye'ye gelmemiştir.

Âkif'in Mısır'daki bu uzun ikameti sırasında, Kahire Üniversitesi'nde, önce ücretli, sonra da maaşlı ve kadrolu olmak üzere, Türk Edebiyatı Profesörlüğü yaptığı da bilinmektedir.

Âkif, bu uzun gidişinin sebeplerini, kamuoyuna şifâhen açıklamadığı gibi, yazmamıştır da. Bu konuda konuşan herkes, Âkif'i nasıl tanıyorsa, kendilerindeki bu imaja uygun olarak ortaya koydukları sebepleri dile getirmişlerdir. Bize gelince, "Cumhuriyet Hükûmeti tarafından kendisine verilen 'Kur'ân-ı Kerîm Meâli'nin hazırlanması' işinden vazgeçmesi, sonra Mısır'da iken, bu meâl yazma işini kendi adına yürütmesi ve kesin dönüş yaptığı sırada dahî, bu konudaki çalışmalarını tamâmen bitirdiği halde Türkiye'ye getirmeyip oradaki bir can dostuna emânet etmesi"nin ardındaki sebepleri analiz edersek, varacağımız şahsî sonuç, bu Meâl işi ve çevirinin Türkiye'deki "yeni lâik rejim"e sağlayacağı faydayı, Âkif'in Mısır'a gidip orada yerleşmesinin en kuvvetli gerekçesi olarak görmekteyim. Galip ihtimal bu olmakla birlikte, yine de vebal altında kalmak istemem.

Yeni Yılda Yola Devam

Yeni yılda yılmadan, yorulmadan yola devam diyen YOYAV, yarı yıl tatilinden sonra başlayan 56. dönemin ilk dersini 6 Şubat 2017 Pazartesi günü "Kur'ân Denizinden Damlalar" dersiyle başlattı. Önceki dönemlerde olduğu gibi, bu dönemde de millet ve memleketimiz için yararlı yeniliklerle faydalı faaliyetler ve hayırlı hizmetler niyazında bulunan Dr. İbrahim Ateş, ders öncesi yaptığı yakarıшта şu cümlelere yer verdi:

"Allah'ım! Bize bildiklerimize uyup uygulamayı, bilmediklerimizi bilenlerden duyup öğrenmeyi, öğrendiklerimiz ve öğreneceklerimizle amel etmeyi nasip eyle.

Allah'ım! Bize iyilikleri ilham et, doğruları yaptır. Eğriyi göster, kötülerden ve kötülüklerden uzaklaştır.

Hakkı hak bilip ona uymayı, batılı batıl bilip ondan uzak durmayı nasip eyle.

Allah'ım! Doğru sözü söylemeyi, dinlemeyi,

doğru yolda yürümeyi, doğruları görmeyi ve göstermeyi ihsân eyle.

Allah'ım! Bizi ilmin ışığında, imanın istikametinde ve Kur'ân'ın hidayetinde hızlı adımlarla parlak yarınlara doğru yol almakta dâim eyle.

Allah'ım! Bizleri kullukta kâim, iman, ibadet ve istikamette dâim eyle yâ Rabbi."

ÂKİF'E

ALLAH'TAN RAHMET

Allah'ın lutfuydu Âkif bizlere.
Bunu benden duyun, sözüm sizlere.
Dizelerle hitap etti bizlere.
Çözüm oldu çağında krizlere.

Âkif yurdumuzda bir sevgi seli,
Bir şair, düşünür, belki bir veli.
Ülkede esip giden seher yeli,
Onun için açtık Allah'a eli.

Cihâd etti kalem ve kelâm ile,
Hayat boyu Hakk'ı getirdi dile.
Doğruyu söyledi, düşmana bile,
Gel sen de bugün O'na rahmet dile.

Halkına sağladı rif'ât ve izzet.
Medyûn-u şükrandır O'na bu millet.
Dilerim Mevla'dan eyleye rahmet,
Makamını yüce, yerini cennet."

Dr. İbrahim ATEŞ

